

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. IV. Scholia in allegatum ex P. Suar. dictrinam, qualiter Adam in stai
innocentiæ circa sibi incerta proceßerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

formaliter; id est, cognosceret, quod opinabile est, & in quo gradu tale sit, non tamen iudicando opinaretur. Hæc etiam ad verbū.

N. 100. Objicit sibi, hoc modo declarari quidem potuisse hominem non errare, non tamen probari, quod non potuisset decipi, quia semper liber erat ad illud iudicium proferendum, si vellet. Subdit: Respondeo in primis, cum homo esset prudentissimus, & bene ordinatus, & alioquin tale iudicium sibi non esset ad res agendas, vel cognoscendas necessarium, essetque expositum falsitati, hoc videri sufficiens, ut numquam posset talem actum habere, quia esset periculo alicujus mali sine iusta causa se exponere; quod esset contra perfectionem illius status; immo non videtur carere aliquā levi culpā, quæ in illo statu esse non posset, ut infra dicemus. Hæc quoque ad verbum.

N. 101. Post hæc n. 100. negat Evam fuisse ante peccatum deceptam; quod idem dicit de Adamo, & multo magis de Deiparā, remittendo se ad ea, quæ dederat tom. 2. in 3. p. disp. 19. sect. 6.

N. 102. Tandem à n. 12. movet dubium, an primum hominis in statu innocentie peccatum potuerit esse hæresis, aut alius error? et si autem hoc cum P. Molina disp. 26. de Opere sex dierum affirmare videatur, attamen absolute ait, quod primum illud hæresis, aut iudicii temerarii peccatum ducere originem suam debuisset ab aliquo inordinato voluntatis affectu, tanquam a causā, à quā hæresis, aut error ille processisset; atque adeo semper verum esset, quod in statu innocentie omnis error voluntarius (nam involuntarius in eo statu locum habere non poterat, quia nullus in eo statu locus erat ulli mentis subreptioni) voluntatem prius ab aliquo inordinato affectu vitiatam præsupposuisset. Lege P. Suar. à n. 12. ad 16. Unum tacere nolo, nempe, quod ait n. 14. ubi explicans, qualiter contingat voluntarius in intellectu error, dicit tribus modis contingere, nempe, absque ulla culpā, cum culpā veniali, & cum mortali. Primo modo potest nunc homo errare speculative in iudicio probabilis opinionis, in quo nihil peccat, (N.B.) quando prudenter se gerit, quamvis contingat iudicium in re falsum esse &c. Hæc, & alia Exim. Doctor.

§. IV.

Scholia in allegatam ex P. Suar. doctrinam, qualiter Adam in statu innocentie circa sibi incerta processerit.

SUMMARIUM.

Scholia, n. 103.

Falsum deteriorat intellectum, n. 104.

Ex S. Bonav. opposita proprie est probabilis, nec omnis propria est moraliter certa, n. 105.

Etsi assensus directus opinionis sit iuxta statum hominis, & prudentiam humanam, attamen longe prudentius est abstinere, n. 106.

Error in presenti statu supponit aliquam culpam ex S. Aug. n. 107.

Communis sententia negat, quod Adam ante lapsum errare potuerit, n. 108.

Homini in parā naturā non convenit immunitas ab omni errore, n. 109.

Connaturale est homini errare aliquando, est melius sit non errare, quoties potest, ut patet, quoties non datur evidentia, ib.

Qualiter iuxta hominis lapsi naturam sit, tum errare, tum non errare, n. 110.

Explico, ib. & n. 111.

Mirabilis harmonia nostre doctrinæ, ib.

Anti-Probabilis necessitati ad errorem, ib.

Non datur obligatio errandi voluntarii, et prudenter, ib.

P. Suar. ut liberet Adamum in statu naturæ integre ab omni errore circa incerta, recurrit ad suspensionem iudicii directi, & appellat unice ad evidens reflexum, n. 112. 113.

Etsi prudenter operetur, qui format iudicium directum subjective probabile; at longe prudentius, qui illud suspendit, & appellat unice ad modale evidens, n. 114.

Si iuxta P. Suar. in statu iustitie originali ad omnem usum prudentie rerum agendarum satis est iudicium modale sine directo, multo magis in statu naturæ lapsæ, n. 115.

Homini nec vetatur iudicium modale, nec precipitur directum; sed utrumque permittitur, ibid.

Sicut facilitas suspendendi iudicium directum provenit à summā animi moderatione; ita inclinatio ad illud ab animi immoderatione, n. 116.

Homo in statu naturæ integre nequibat concepere iudicium directum incertum; potest in statu naturæ lapsæ, at non debet, n. 117.

Error insitus opinioni probabilis, etsi sit voluntarius, est sine culpā, ait P. Suar. n. 118.

Antequam ex hac selecta doctrinā nos. N. 103. proponam contra fidem à Neotericis Probabilioristis legem, quā volunt teneri hominem ad directum semper, idque firmum de veritate opinionis, & honestate operationis ferendum iudicium, ut prudenter operetur, aliqua scholia in allegatam Eximii Doctoris doctrinam tradere duxi, non tantum quia præsentem nostram conclusionem de solius iudicii modalis supra objectivam probabilitatem cadentis sufficientiā firmant, quin roborant

roborant doctrinam hactenus à nobis traditam, quòd opposita opinio possit esse probabilis illi, cui propria est probabilior; & quòd non omnis alicui probabilior sit eidem moraliter certa, nec ejus opposita sit illi non probabilis.

N. 104. Primum est, quòd ad consummatam intellectus perfectionem non satis sit cognoscere verum, sed etiam necesse sit vitare falsum, quòd quidem extra dubium est; nam falsum determinat intellectum ad malum, eumque deteriorat.

N. 105. Secunda est, quòd S. Bonav. opinionem, quam rejicit, vocet satis probabilem, non alius tantum, ut toties dixi, sed sibi ipsi: ergo non est idem probabilius, ac purè probabile; nec minùs probabile idem est, ac non probabile; nec probabilius idem est, ac moraliter certum; nam omne oppositum moraliter certo non est probabile: ergo cum S. Bonav. oppositam suam vocet probabilem, eo ipso sua propria sibi probabilior non est moraliter certa.

N. 106. Tertium est, quòd licet sit juxta statum connaturalem hominis, & juxta prudentiam humanam, assentiri directè objecto incerto ex motivo certò verosimili; atque adeo qui directè assentitur judicio subjectivè probabilis, aut probabiliori, non operetur imprudenter, quin prudenter operatur, si assensus ille probabilis, aut probabilior, etsi in re falsus, fundetur in motivo certo verosimili; longè tamen perfectiori, & prudentiori modo operatur homo, qui nulli objecto incerto directè assentitur, etenim tunc nulli periculo errandi se exponit, sive error ille sit prudenter sive imprudenter conceptus; id est, sive error ille sit ex motivo certo probabilis, aut probabiliori, aut moraliter certo; sive sit ex motivo non certo probabilis, aut certò improbabili.

N. 107. Quartum est, quòd, juxta D. Aug. error non est juxta naturam instituti hominis, sed est poena hominis peccatoris, atque adeo in presenti statu aliquam culpam supponit.

N. 108. Quintum est, quòd, juxta P. Suar. sit communis, vera, & tenenda sententia, quæ docet, quòd Adam ante peccatum in statu justitiæ originalis nullum potuisset concipere errorem, atque adeo nulli objecto incerto, etsi probabiliori, aut moraliter certo, potuisset directè assentiri; quia omne tale judicium poterat esse in re falsum.

N. 109. Sextum, quòd, juxta communem T. T. humano intellectui in purâ naturâ condito, suisque viribus relicto non conveniat immunitas ab omni errore; eo modo, quo corpori humano in purâ naturâ non convenit

immunitas ab omni labore, infirmitate, & morte, quin juxta intellectus humani naturam est posse aliquando non solum in practica, sed etiam in speculativa cognitione decipi; ea tamen immunitas ab omni errore convenit homini ante peccatum ad statum gratiæ elevato, & in statu naturæ integræ, aut justitiæ originalis; & ideo Adam ante peccatum errare non potuit: ergo licet homini in statu naturæ lapsæ, aut puræ naturæ, connaturale sit aliquando errare, attamen non errare, est illi longè melius, quoties potest; sed hoc toties potest, quoties illi liberum est nulli objecto inevidenti assentiri directè; ergo si nulli objecto inevidenti, etsi sibi probabiliori, aut moraliter certo, directè assentiat, nunquam errabit.

Hinc nota, quòd juxta hominis lapsi naturam sit, tum errare, tum non errare: errare, quatenus non convenit illi immunitas ab omni errore; & ideo si objecto inevidenti sibi certo probabilis, probabiliori, aut moraliter certo, directè assentiat, esto tunc erret, non peccabit: non errare, quatenus est illi liberum semper suspendere omne judicium directum inevidens, etsi sibi moraliter certum. Sicut ergo nulla datur lex obligans hominem, ne erret, quoties error est invincibilis: (est autem, quoties est certò probabile, aut probabilius, aut moraliter certum, quòd tale judicium non sit in re falsum, sed verum) sicut, inquam, non datur lex obligans hominem, ne invincibiliter erret; ita nulla datur lex obligans hominem ut voluntariè erret, seu ut formet judicium directum de re inevidenti, etsi probabilius, aut moraliter certum.

Ex quo patet mirabilis nostræ doctrinæ harmonia: Etenim tuemur posse hominem prudenter directè assentiri objecto inevidenti, quoties hoc sit certò probabiliter, aut probabilius verum: & simul tuemur, nunquam necessitari hominem assentiri directè tali objecto inevidenti, etsi appareat certò moraliter verum. At Probabilioristæ Moderni tuentur, tum quòd homo inter probabilia necessitetur ad probabilius; tum quòd inter duo judicia, unum modale seu reflexum, aliud absolutum, seu directum, necessitetur semper ad concipiendum judicium directum de veritate; hoc autem est obligare hominem, ut erret materialiter, etsi prudenter: potest quidem homo voluntariè prudenter errare materialiter, ut accidit in eo, qui concipit judicium directum subjectivè certò probabile, sicut probabilius, aut moraliter certum de objecto inevidenti; omne enim tale judicium semper potest esse, & sæpe

sæpe est in re falsum : & multò magis potest homo involuntariè prudenter errare , ut accidit in eo , qui errore invincibili laborat : At negamus obligationè errandi voluntariè , etsi prudenter ; ergo negamus legem assentiendi directè objecto inevidenti antequam operemur .

N. Septimum est , quòd ut P. Suar. explicet , præscindendo à Divinà revelatione , aut speciali Dei providentià , modum , quo Adam ante lapsum , seu in statu innocentie potuerit semper esse immunis ab omni errore materiali , ita ut circa rem , etsi valde incertam , nec erraverit , nec errare potuerit , unicè appellat ad suspensionem iudicii directi , seu absoluti de re , etsi subjectivè moraliter certi ; & ad solius iudicii modalis , seu reflexi circa probabilitatem , aut probabilioritatem ejusdem rei elicitionem còvolat : ita ut nunquam judicaverit absolute , & definitè de ullà re inevidenti , sed tantum judicaverit modaliter , seu reflexè de apparentià ejusdem objecti inevidentis ; quæ apparentia , seu probabilitas , aut probabilioritas semper erat evidens ipsi Adamo .

N. Octavum est , quòd sicut omne iudicium directum de re inevidenti , etsi moraliter certum , est semper subjectum errori ; ita vice versà nullum iudicium modale de ejusdem rei inevidentis probabilitate est subjectum errori , eò quia ea probabilitas supponitur evidens : ergo cum Adam in statu innocentie potuerit semper solum reflexum evidens de rei probabilitate concipere iudicium , potuit numquam circa rem inevidentem errare .

N. Nonum est , quòd licet iudicium definitum , seu absolutum , aut directum de ipsà veritate inevidenti sit juxta naturæ lapsæ statum ; attamen non congruit , immò dedecet naturam non lapsam , & elevatam : ergo licet prudenter , & conformiter ad lapsæ naturæ statum operetur , qui circa veritatem inevidentem elicit iudicium absolutum , & directum subjectivè probabile , probabilius , aut moraliter certum , de eadem incertà veritate ; attamen longè prudentius , & perfectius operatur , qui in eodem statu naturæ lapsæ abstinet ab omni iudicio directo , etsi subjectivè moraliter certo de veritate ; & unicè ad modale evidens non tantum de maiori , sed etiam de minori probabilitate veritatis ejusdem rei appellat ; iste enim in statu naturæ lapsæ æmulatur statum naturæ integræ quoad modum intelligendi , & operandi in re incertà , & inevidenti .

N. Decimum est , quòd , ut ait P. Suar. ad P. Suar. omnem usum prudentiæ , & rerum agenda-

rum in rigore sufficiat iudicium modale evidens de rei probabilitate , aut verisimilitudine . Si autem illud modale sufficit in statu justitiæ originalis , immò ita in hoc eodem statu justitiæ originalis sufficit , ut implicet in eodem statu iudicium directum , etsi moraliter certum , quatenus ei statui convenit immunitas ab omni errore etiam materiali : rogo qualiter Neoterici , ut perfectè operemur in statu naturæ lapsæ , probabunt insufficientiam solius iudicii reflexi , immò dari obligationem iudicii directi antequam operemur ? etsi enim tale iudicium directum de re inevidenti sit naturæ lapsæ accommodatum , quatenus illi non debetur immunitas ab omni errore materiali ; attamen necessarium non est , nec ipsi lapsæ naturæ statui nec modo , quo in naturà lapsæ intelligere , & operari possumus : etenim non prohibetur homini in naturà lapsæ constituto , ut à iudicio modali abstineat ; nec præcipitur , ut iudicium definitum de re incertà eliciat : quin homini in naturà lapsæ constituto permittitur quidem , ut definitum de re incertà proferat iudicium ; at non obligatur ad illud elicendum ; immò suadetur , ut quantum potest , æmuletur perfectionem status naturæ integræ quoad modum opinandi , aut operandi circa rem incertam : modus autem non est nisi suspendere semper directum de re incertà iudicium , etsi esset subjectivè moraliter certum ; & concipere solum evidens de apparentià , seu objectivà probabilitate , maiori , aut minori , veritatis incertæ , modale iudicium .

Undecimum est , quòd suspensio omnis iudicii directi inevidentis proveniat tum à libertate hominis , tum à summā animi compositione , tum à carentiā passionis preventis , quibus omnibus cum constaret homo in statu naturæ integræ , poterat facillimè omne definitum inevidens iudicium suspendere : ergo contra pronitas , & inclinatio ad ferendum iudicium directum inevidens oritur tum ex animo immoderato , tum ex voluntate passionibus preoccupatā . Hoc tamquam indubitabile affirmat P. Suar. Quod vellem animadverteret Probabilioritæ obligantes tum inter iudicia inæqualiter probabilia ad subjectivè probabilius , tum inter iudicium evidens reflexum de rei , seu honestatis , & veritatis probabilitate , aut probabilioritate ; & inter iudicium directum de ejusdem rei inevidentis honestate , & veritate obligantes , inquam , ita ad directum , ut negent satis se solo esse evidens reflexum . Sanè hoc non est nisi obligare hominem ut ex inordinatā animi passione procedat : & ideo idem

P. Suar. idem P. Suar. ait, quod cum Adam in statu naturæ integræ esset prudentissimus, & bene ordinatus, & tale iudicium directum sibi non esset ad res agendas necessarium; immo tale iudicium inevidens esset subiectum falsitati, poterat Adam omne iudicium inevidens directum suspendere. Immo ait, quod prolatio iudicii directi inevidentis aliquā in Adā culpam præsupposuerit: ergo tantum abest, ut homini in naturā lapsā insit obligatio ferendi iudicium directum de re agenda sibi incertā, & inevidenti, quin hoc supponit culpam.

N. Duodecimum est, hoc esse discriminis inter naturæ integræ, & lapsæ statum, quoad modum se habendi in incertis; quod in statu naturæ integræ non poterat homo concipere iudicium directum inevidens, eo quia ei statui debebatur immunitas ab omni errore etiam materiali: at in statu naturæ lapsæ non debetur homini immunitas ab omni errore materiali: ex hoc autem non fit, quod homini in statu naturæ lapsæ insit lex obligans, ut se exponat periculo erroris, ut volunt Probabilioristæ necessitantes hominem antequam operetur, ut ferat semper iudicium definitum de inevidenti veritate rei.

N. Decimumtertium est, quod in homine ante lapsum in statu naturæ integræ, & iustitiæ originalis considerato nullus dari poterat error, non tantum involuntarius, quia eum statum dedecbat, sed nec voluntarius, quia talis error oriri non poterat nisi ex aliqua culpa; sed ante omnem culpam nulla erat culpa: ergo in homine ante omnem culpam in eo statu considerato nullus dari poterat error nec involuntarius, nec voluntarius. At in statu naturæ lapsæ dari potest error, tum involuntarius, quia hunc statum non dedecet; tum voluntarius; hic autem tripliciter contingere potest, vel cum culpā veniali, vel cum mortali, vel sine omni culpā. Exemplificat autem P. Suar. errorem voluntarium sine culpā, trahendo in exemplum hominem, qui assentitur directæ opinioni probabilī, in quā (ait) nihil peccat, quando prudenter se gerit, etsi ea opinio esset in re falsa: ergo, juxta P. Suar. error insitus opinioni probabilī, (non dicit, probabiliori) etsi sit voluntarius, quatenus homo liberè assentitur ei opinioni probabilī, est tamen sine culpā.

P. Suar. Ex quo patet, quod licet homo in statu puræ naturæ, aut naturæ lapsæ errare possit assentiendo opinioni, non tantum moraliter certæ, aut probabiliori, sed etiam æquæ, aut minus probabilī, non tamen peccat. Rursus patet aliud esse, quod homo assentiens opi-

nioni subiective probabilī, aut probabiliori, aut moraliter certæ non peccet; aliud quod ut licitè, & honestè operetur, teneatur assentiri directæ opinioni saltem probabiliori, aut moraliter certæ; ita ut illi non liceat uti solo iudicio modali, seu reflexo evidenti de objectivā probabilitate, aut probabilioritate honestatis, aut veritatis, suspensio omni directo subiective probabilī, aut probabiliori de honestate actus, aut veritate opinionis; & sub eo solo dicto reflexo iudicio licitè procedere ad operationem. Primum fatemur; alterum contra Neotericos Probabilioristas negamus.

§. V.

Irrefragabiles rationes ex eadem P. Suares doctrinā nostro intento faventes.

S U M M A R I U M.

Homini in statu naturæ integræ satis, & quidem unice erat solum modale, ergo satis saltem, si non necessarium, erit illud idem in naturā lapsā, à n. 119.

Error tam voluntarius, quam involuntarius dedecet naturam integram, n. 120. 121.

Si necessarium semper ad honestè operandum esset iudicium directum, homo in naturā integrā non potuisset honestè operari in incertis, n. 122.

Etsi statum hominis lapsi non dedecet iudicium directum subiective probabilē, attamen ad illud, etsi probabilis non obligatur, n. 123.

Error est malum intellectus, etsi sit materialis, & est pensio vel culpe, vel puræ naturæ, n. 124.

Probabilioristæ obligantes ad iudicium directum, ut dent homini bonam voluntatem, dant ei malum intellectus, ibid.

Ex necessitate iudicii alienius, ut quis honestè operetur, non infertur necessitas directi, n. 125.

Ne quidem ex imperfectione status naturæ lapsæ, ad quam satis ut homo possit, non vero, ut debeat exponere se errori, ibid. & n. 126.

His præjactis, ita arguo 1. Ut homo in statu iustitiæ originalis, aut naturæ integræ prudentissimè, & rectissimè operetur circa objecta sibi incerta, nullo egebat, immo omne iudicium directum, etsi moraliter certum, à se excluderebat; satis enim illi erat iudicium evidens modale de objectivā probabilitate, aut probabilioritate, aut morali certitudine honestatis: ergo ut homo in statu puræ naturæ, aut naturæ lapsæ honestissimè operetur, nullo eget iudicio directo, sed satis illi erit reflexum evidens de obje-